

41.
122
Vremde

GESCHIEDENISSEN

In de Koninkrijcken van

CAMBODIA en

LOUWEN-LANT,

IN OOST-INDIEN,

Zedert den Iare 1635. tot den Iare 1644.
aldaer voor-gevallen.

Mitsgaders de Reyse der Nederlanders van Cambodia de Loufe Revier op, na Wincjan, het Hof van de Loufe Majesteit.

Ende ten laetsten de wreede Massacrè in Cambodia door de Indianen, Anno 1643. geschieet.

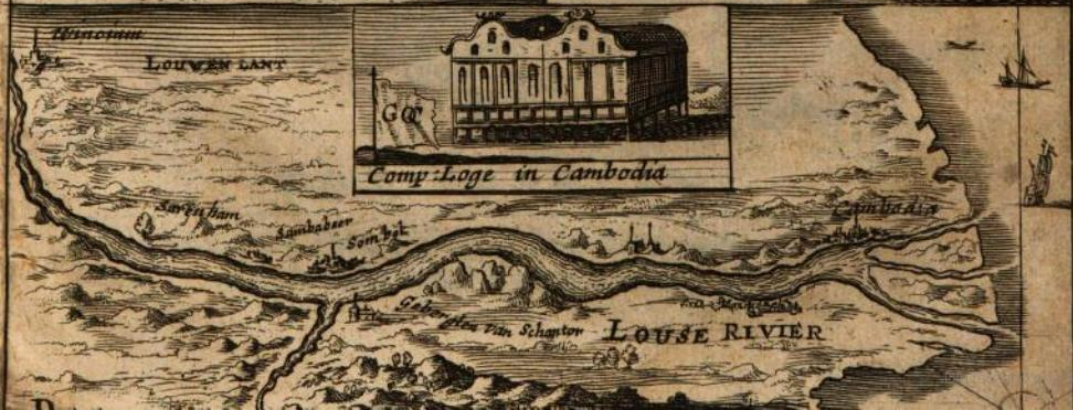

T O T H A E R L E M,

Gedrukt by Pieter Casteleyn, Boeckdrucker woonende op de Marckt in de Keyzers Kroon, 1669.

Vremde Reyse
INDE CONINCKRYCKEN
CAMBODIA ende
LOUWEN
door de Neederlanders; en
tgeen daer tot den Iare 1699
is geschildt

Een kort

VERHAEL

Van de vreemde voorval- len die in Oost-Indien, in het Ko- ninckrijck van Cambodia, zedert den Iare 1635. tot 1644. sijn geschiet :

N het Jaer 1635. wiert
het Koninkrijk * Cambodia / dat op
11. graden benoorden de Linie legt /
geregeert van drie Koningen / die het
Rijck oock in drie hadden verdeelt /
en sulckx op conditie / dat den langst-
levende 't Coninckrijck soude erven :
Eentwel had van dese drie de outsten
Coninck wel het meest gesach / en het
grootste respect / en in alle boozballen
wel de meeste auctoriteyt : Welcher
Regeeringh tot op de doot van den ou-
den Koningh / die d' andere noch beyde
over leefden / sich vreedelijck heeft
toe-gedragen. ¶ Het

* Het Coninckrijck Cambodia ofte Camboye leght op 11. graden behoorden de
Linie, heeft alles tot leefden behoefte seer abundant, als Rijs, Vlees en Wijn, die sy
daer naer hare maniere weten te bereyden: Voet eode teelt veele Paerden en Eliphan-
ten, en daer valt oock enig Gout: De Hooft-Stadt is, gelijk 't Koninckrijck, Cam-
bodia genaemt, legt aen de Revier Meicon of Menon; d' Inwoonders sijn Afgode-
Dienaers, maer seer strijbaer.

De onbekende REYSE
 Der Nederlanders uyt het
Coninckrijck Cambodia,
 Naer het
LOUWEN-LANT,

Ende wat zy aldaer gesien ende
 ervaren hebben.

Et was den 20. July 1641. dat
 in 3. Praentwen oft Vaertuyghen / met 9. andere in
 Compagnie / den Onder-Koopman / twee Assisten-
 ten / den Colck Jndie Lannangh, ende een Nederlantse
 Jongen / uyt Cambodia na 't Louwen-Landt / met
 een Cargisoentje omme dooz Handel een proebe te
 doen / vertrocken / somtijts op dese 7 wonderlijche
 Revier roepende / somtijts langst de kanten op tree-
 kende / dan weder aen stijle water-vallen en verborger
 Klippen komende / waren genootsacht hare Praen-
 wen te ontlossen : Passeerden alsoo den 29. Julij het

Vleck Loim / daer de * Revier de naem af heeft / en staen hier en aen d' andere
 zijde van de Bloet / by de Cotechinders / wel 300. Dupsen : Quamen langhst
 't Dooz Gochelock / daer noch eenighe van des Coninghs verballen Dupsen
 staen / die vooz 9. Jaren dooz den Doozlogh van sijn Oom / tegenwoozdiche re-
 geerende Ouden Coningh / verwommen / gebangen / en tusschen twee Krassens
 versmoort is : Cogen so al voort / daeghs 4. / 5. / doch wel 6. mijlen advancere-
 rende : Quamen den 1. Augusti aen 't hooge Gebergte van Schanton / ve-
 westen de Revier / ten Nachter / en smiddags tot Loim advancerende / bevon-
 den de Reviere tot daer toe ten wederzijden by de Cotechinders fraen be-
 woont / daer by dese Landt-Luyden veel Cattoen met schoone Plantagie van
 Manges-Boomen bevonden : Passeerden doch de groote Berg Phian Cangy
 Vernachten den 3. dito by een groote Cambodiasse Dapen-Reck / waer besij

† Somtijts seer breed, nu klippich, en seer vreem zijnde.
 * Gemeenlijk genaemt de Louse Revier : Hy stort by Pegu, gelijk in Cambodia
 in Zee ; is seer breed, en swel 300. mijlen lang, de Koopluyden van Pegu komen ook da-
 gelijcx met Vaertuygen in 't Louwen-lant handelen. met Robijnen en edel gesteenten.

den een **Spruyt** loopt 't **Lantwaert** in / daer de eenigste **Peper** in **Cambodia** wascht / en deswegen den **Coningh** die **Jaerlijck** selfs na hem treckt : Den 5. voeren dooz by de **Pegerpe** **Simpouw** / waer by een **kleyn** **Vlechje** legt van waer de eenigste **Cambodische** **Cadjangs** **Maerten** komen : **Passeeren** **borderst** * **Sombock** en † **Sombaboer** / wanneer dooz den **dagelijcken** **Regen** veel goet bedorven wiert ; Hier staen de **blinde** en **scherpe** **Wippen** / ende men moet sijn goet overschepen ; De **Rebber** is hier niet te **passieren** / en **wonderlijck** : Den 11. ontmoeten een **Lautwe** **Praeuit** met 5000. **Harte-Vellen** : Den 17. aen **Baetjong** / **vernachten** by een **oude** **verballen** **Steene-Kerck** / waer in de **Louwen** dooz twee **Beelden** haer **Ceremonien** ende **Offerhanden** met **brandende** **Kreessen** deden : En **plachten** de **Coninghen** van **Cambodia** dooz 50. **Jaren** wel eer hier hare **Woon-Plaetsen** te **houden** : Maer van de **Lautwen** met **Oozlogh** **gedrept** / **weken** van daer / **latende** dese **Kerck** 't **eenmael** in een **Wosfchagte** **verwilden** / en **quamen** **beneden** / daer 37. noch **tegenwoozdigh** **resideren** :
Van

* **Sombock** is een **tamelijck** **groot** **Vleck**, **minst** by **Cambodiers** dan **meest** by **Chineesen** **bewoont**, die den **Handel** daer **drijven** op **veel** 1000. **Harte-vellen**, **eenige** 1000 **sware** **Jam-maetz**, **Was**, en **Gittegom**, 't **gunt** de **Chineesen** **Jaerlijcx** **so** met **Karren** als **Prauwten**, **vermits** **weynigh** aen de **Marckt** te **koop** **gebracht** **wert**, 't **Lant** **gaende** **doorsnoffelen**, **op-koopen**, en met **Barcken** na **beneden** **voerende**, **ten** **meesten** **prijse** **verkoopen** : Dese **Chineesen** en die van **Sombaboer** hebben **grootte** **Vaert** op **Namnoy**, als te **Lantwaert** in **naer** **Phonough**, en **kruyssen** **wel** 2. 23. **Maenden** met **Karren** **heen** en **weder** ; **Handelen** van d' **Inwoonders** **Slaven**, **Gout**, **Renosters-Hoorns** en **Oliphants-Tanden**, **teghens** **Sout**, **Chineesse** **Coralen**, **Yser**, en **kleyne** **snuyfteringen** van **kleynere** **waerde** ; **waer** **zijnde**, **dat** **zy** **hier** **voor** **soo** **veel** **gewichts** **gelijck** **een** **Maes** **Souts**, **konnen** **bekomen** **soo** **veel** **gewichts** **Gouts**, **maer** **zy** **moeten** 't **duer** **genoegh** **betalen**, **mits** de **ongefonde** **Lucht**, **des** **sware** **kranckheden**, en **het** **swarte** **Water** **dat** **men** **in** **dese** **Ghewesten** **bevint**. 't **Lant** **Phonough** en d' **Inwoonders** **staen** **half** **onder** 't **Gebiet** van den **Cambodiar**, en **half** **streckt** **zy** **na** de **Kust** van **Champa**, **welcke** **Natien** **tegens** **malkanderen** **Oorlogh** **voeren** : **Soo** de **Chineesen** **zeggen**, **fouden** **dese** **laetste** **zeer** **na** d' **Inwoonders** van **Tyoan** **gelijck** **wezen** ; **gaende** **heel** **naeckt**, **dan** **hebben** de **schaemte** met **Bladeren** **bedeckt** : **Ende** die de **meeste** **Hoofden** van **zijn** **Vyanden** **bekomt**, **verkiezen** **zy** **voor** **hare** **Overicheden** : **Men** **gheloof** **dat** **voor** **drie** **Jaren** 't **Schip** **Noortwijck** in een **onbekende** **Revier** in dit **Gewest** **vervallende**, den **Opper-Stuyrman** en 3. **andere** **Nederlanders** **aldaer** **van** **dat** **brutale** **Volck** met **Pijlen** **zijn** **doorschoten**.

† **Sombaboer** **wert** **gheregeert** **door** een **Radia** **Pourfon** of **Oppersten** **Paep**, die een **Tevinia** en **Nappraes** **onder** **hem** **heeft**, **hy** **doet** **alle** **geringe** **zaken** **wegen** **den** **Koningh** **af**, als op de **Grensen** van **Cambodia** en **Louwen-Lant** **ghelegen** ; **Hy** is oock een **Koningh** **der** **Papen**, en **moeten** **alle** **op** en **afgaende** **Vaertuygen** **hier** **bescheyt** **van** **hun** **Ladinge** en **Passagiers** **over** **leveren** ; **Ende** **geschencken** **geven** **indien** **men** **in** **sijn** **Passagie** **aldaer** **behulpsaemheyt** **genieten** **wil**, **gelijck** de **Nederlanders** die **Potentact** **vereerden** **met** **een** **witte** **Betillie** en een **Boeck** **Spiegeltejt**, **daer** **zy** **sijn** **gunst** **mede** **kregen**, **want** **hy** **nooden** de **Nederlanders** **met** de **Schippers** te **gast**, **haer** **vereerende** **met** **Rijs**, **Hoenders** **ende** **Arack** **ende** **Clappuz**, &c. **na** **maeltijt** **gu** **astelijck** **goede** **reys** **wenschende**, **ende** **beloofden** **haer** **behulpsaem** **op** **haer** **wederkomst** **als** **elders** **te** **zullen** **zijn**.

Van hier af loopt een Kriebier oost op / waer in 30. mijl inwaerts een Plaets
 Namnop legt / 't gunt meest by Louwers en weynigh Cambodiers wert be-
 woont / dese contr. ibueeren Jaerlyck aen den Lousen Coning 10. cattp gout :
 d' Inwoonders willen haer Goudt hier niet als aen groote bekende Vrienden
 of in handelinghe van 't geen zy noodigh hebben / verkoopen ; zy bezabden daer
 om beyde het Gout en oock het Zilber onder hare Hupsen in de Aerde / 't selve
 als een schat en als Juweelen bewarende / seggende aen de geene die dese stof-
 fen van haer willen af-handelen : Tot wat eynde toch sullen wy dit verkoopen, ten
 aensien wy in dit Leven niets dan Kost en Kleederen van noode hebben ? Daer Godt
 haer Lant genoegzaam van gezegent, en haer luyder begeerte volkomen mede verge-
 noecht heeft ? Dese antwoordt gaben zy zelfs aen haer Gelueeren : Want het
 mach omtrent de 20. Jaeren dooz by sijn dat selfs den Coningh van Cambo-
 dia eens met 300. mannen na dit Landt op-toogh ; Hy had in sijn Praeuwen
 Japanders / Chineesen / Malepers / Cambodiers / Et. en boer na 't Gebergte
 noch wel 20. mijlen hoogh als Namnop / alwaer dat Volck haer Gout upt
 bekomen ; Maer d' afgesondene van den Coning apparent te onkundig / mede
 de ongesonthept des Luchts en sterfte des Volck / die op 50. na alle versmol-
 ten / verpeldden dit Desepp / heerende alsoo met luttel Gout weder om : Hoe-
 wel de Louwen segghen en en affirmeren / dat het seker is dat in dat Gewest seer
 groote quantitept Gout verborogen blijft / 't geen aen de yder der Inwoonders
 manqueert / dat zy 't zelve niet upt en arbeeden ; En schoon / als verhaelt is /
 zy noch zoo veel hadden / begeeren het niet te verkoopen / maer wel tegens yet
 dat zy noodigh hebben te verhandelen : Den 19. Augusti boeren de oostelijche
 Kriebier op / dat onsen wegh na Louwen-Landt was / latende den anderen die
 na Degu gaet ten westen ; Boeren den 22. by nacht en dagh met een stercken
 stroom ober berdzoncken Bosschagie vol Boomen staende / daer qualijck wif-
 ten dooz te geraken / en bodderden in 24. uren alsoo maer anderhalve mijl : Den
 24. 's abonts quamen aen de Eplanden van Sarenham / daer seer krachtighe
 Stroomen ont moeten / dewijl hier na by die Gatn zijn / van waer ghemelte
 Stroom / tusschen 't Gebergte / als steenachtige Eplanden en Klippen veel
 hooger als de Wester Thooren van Amsterdam / van boden neder valt : En
 moesten hier om d' ondiepten al de Praeuwen ontloft werden / en also met groote
 moepten en arbept tegen gem : hoogte op-getrocken / en gebzacht werden dooz
 dese gruwelijche Krotzen en Water-Vallen : Lagen den 25. savonts naest aen
 het hoogh Gebergte en vast Lant van Sarenham / alwaer een Gat omtrent
 anderhalf mijl van daen ghesien wort / 't welck dooz sijn stijle en steenachtighe
 Klippen onbzyckbaer is / waer op de Stroom sulcken gedruys maeckt / als
 eenige stortinghe ter Zee han doen ; met groote moepten bodderden doe rupin
 1. mijl / alzoo wy berby 4. a 5. Spuyten of Eplanden van redelijche breechte /
 als oock de stercke Bloet tusschen gebroocken Eplanden van de afwatinghe
 der boozs. Gatn komende / ober gesteken sijn ; Alhier moesten wy al de Goe-
 deren upt de Praeuwen lossen / en dwers ober aen d' andere sijde / sijnde 2600.
 stappen gedragen werden ; Op welke helft van 1300. stappen / staet aen eene
 grooten Boom een Planck ofte Bozt vast gehecht / daer op ghesneden is beyde

in Louws ende Cambodise Calen / het schepdsel en de Limijten van beyde de
 boorz. Rijken; Wy mosten een Hutte laeten maken / om ons Cargisoen te
 bergen / alzo de Louwen wat onwilligh om te helpen over brenghen waren/
 en het byz regenden: Den 5. September stiet een van de Praeuwen teghens
 een Boom in 2. stucken / doch het goet wierde deels ghezalveert: De Neder-
 landers sochten tot noch toe als booz heenen in dese Keyse aen de Schippers
 Chen Mon Con, Chen Radia Chotz, 't Jouw Corna, Montip, en andere wat meer
 te spoedigen / die antwoorden / alsof men van plaets tot plaets op dese Kiebiere
 nieuwe Looz / Strupz en Lepds-Lupden hebben most / oock hare Dienaren
 veel particulieren waren die haer Spijse selfs waren gewoon te gaen op Har-
 ten ende ander Wtdt te schieten / soeckende / ende andere veeltijds djoncken
 waren / die op haer niet en vasten / soo en kost men oock so Religieus op de selve
 niet op passen: Den 7. September gingen in de 30. Perzoonen van de Prau-
 wen aen d' ober syde der Kibier in 't Bosch met een fileyn Vaertuygh / en heer-
 den sabonts weder om met 3. groote Harten en een schoon jong wit Varchen/
 dat zy hadden gheschooten: Wy quamen den 8. van Sarenham aen een Ep-
 lant / extraordinaris vol Harten zijnde; Daer beyde de Assistenten / den War-
 vier en de Louwen op ter Nacht rogen / en bonghen dooz den grooten Hont van
 Sr. de Regeimort al wandelende / in een hozen tijt twee schoone Harten / van
 de zoozte van Attamats Cabessa; De Louwen bonghen dien dagh oock 40.
 Harten / die alle gheslacht / ghesouren / en tot dazelijchse toe-spijse op de Keyse
 t' Scheep sijn gebuycht: Den 11. dito gingen de Hollanders aen Lant / ende
 schooten in 't Bosch een Kenocheros doot / die niet gebonden wiert / maer wel
 een schoon Hart / dat zy mede bzachten; En sneden alhier machtrig veel Rot-
 tingen upt 't Bosch: Quamen den 18. dito aen * Bassack / daer 9. volladen
 Praeuwen / zoo na Cambodia wilden / ont moeten; Den Tevinia most hier
 als Tributaris aen-gesproken zijn / dus gaen de Schippers te Lande / en ber-
 eerden hem met een roode Chiavonijns en een Boeck-Spiegeltje / waer op hy
 zeer minnelijch / verstaende de Nederlander's om te handelen in die Gewesten
 quamen / sepden zy den Coningh van Louwen-Lant zeer aengenaem souden
 zijn; En schepden na eenige discoursen van 2. uren wegens den stant van Ba-
 tabia / weder van hem af; Wy berceerden haer op de Bon Dopagie een Kreedje/
 Hoenderen / en als na coustume partye gekoochte spijs: De 23. te Ommum
 komende / zijnde daer insgelijchx ober de Vereeringe van een Boeck-spiegeltje
 van den Tevinia met Hoenders / sijns en Clappuz onthaelt: Passeerden doe
 weder sijts zeer hoogh Landt / en steene Klippen onder water / mosten oock te-
 gens een Water-bal op: Den 1. October raechten een Praeu teghens soo een
 Water-bal hol-ober hol / echter wiert noch alles ghebergh: Quamen den 3.
 Augusti verby de barre Klip Wheen / stekende met puncten ten wederzijden
 de Kibier ober malkhanderen / altoer de kracht van 't Water om de engte / de
 Klippen

* Bassack is maer een ghemeen Dorp, voor weynigh Iaren bewoont, alwaer als
 op een Limijt-scheydinghe van Cambodia mede een Tivinia het ghebiedt heeft, daer
 door Montip des Nederlanders aenkomst bekent is gemaect, en met Fruytage be-
 schoncken.